

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (227)

Ν' ακούσω γερακιού φωνή και φάλκο να λαλήσει.

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τα αρπακτικά πουλιά της Κρήτης (2)

Τα αρπακτικά πουλιά της Κρήτης
Τα προστατεύουμε, τα κάνουμε καλά και τα αφήνουμε
ελεύθερα στη φύση

Συνεχίζουμε και σήμερα την αναφορά στο νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που εμπυχνώνουμε από τον περασμένο Ιούνιο στο Σχολικό μουσείο του δήμου Ρεθύμνης στην Αμνάτο. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί συνέχεια εκείνου που προσέφερα πριν από 25 χρόνια στον «Φάλκονα». Αυτή τη φορά επέλεξα για την επανεκκίνησης του τα παιδιά του Ειδικού σχολείου, με τον δάσκαλό τους Βασίλη Μπουραλέξη. Κι αυτά μας ανταπέδωσαν με το παραπάνω τις προσπάθειες που κάναμε, κι εγώ κι ο Γιώργος Κτιστάκης αλλά και η Αναστασία Μαντζουράνη κι ο Μανόλης Κοτζαμπασάκης. Σήμερα παρουσιάζουμε τα υπόλοιπα έξι από τα συνολικά δώδεκα αρπακτικά πουλιά που μας κάνουν την τιμή να φωλιάζουν στον τόπο μας.

Ελληνικό όνομα: Πετρίτης
Κρητικό όνομα: Φάλκονας, Φαλκόνι
Λατινικό όνομα: Falco peregrinus brookei
Χαρακτηριστικά: Φτερά και ράχη με σκούρο σταχτί χρώμα, το υπόλοιπο σώμα λευκωπό
Τροφή: Πουλιά που τα πιάνει στον αέρα.
Μέγιστο μήκος και άνοιγμα φτερών: 0,50 μ. και 1,15 μ. αντίστοιχα.
Φωλιά: Στους βράχους.
Αυγά: Τρία - τέσσερα κάθε Μάρτιο.
Κατάσταση: Απειλούμενο.
Ιδιαίτερο γνώρισμα: Ταχύτητα πτήσης μέχρι 400 χιλιόμετρα την ώρα.

Ελληνικό όνομα: Μαυροπετρίτης, Θαλασσογέρακο
Κρητικό όνομα: Φάλκονας (δεν διαχωρίζεται από τον πετρίτη)
Λατινικό όνομα: Falco eleosporae
Χαρακτηριστικά: Πιο σκούρα χρώματα από τον πετρίτη, προς το μαύρο.
Τροφή: Έντομα, μικρά ερπετά, θηλαστικά, πουλιά στον αέρα.
Μέγιστο μήκος και άνοιγμα φτερών: 0,50 μ. και 1,15 μ. αντίστοιχα.
Φωλιά: Σε απότομα βράχια, κυρίως των ακτών.
Αυγά: Δύο - τρία κάθε Αύγουστο.
Κατάσταση: Απειλούμενο.
Ιδιαίτερο γνώρισμα: Ζει σε κοπάδια.

Ιδιαίτερα γνωρίσματα: Το πιο μικρό γεράκι, προσαρμόσιμο στη συνύπαρξη με τον άνθρωπο.

Ελληνικό όνομα: Βραχοκίρκινεζο
Κρητικό όνομα: -
Λατινικό όνομα: Falco tinnunculus
Χαρακτηριστικά: Χαρακτηριστικός κίτρινος δακτύλιος γύρω από τα μάτια.
Τροφή: Έντομα, μικρά ερπετά, τρωκτικά, πουλιά.
Μέγιστο μήκος και βάρος: 0,35 μ. και 180 γραμμ. Αντίστοιχα.
Φωλιά: Σε τρύπες βράχων.
Αυγά: Τέσσερα - πέντε κάθε Απρίλιο.
Κατάσταση: Σε καθοδική πορεία.

Ελληνικό όνομα: Κουκουβάγια
Κρητικό όνομα: Σκλόπα
Λατινικό όνομα: Athene noctua
Χαρακτηριστικά: Μεγάλα μάτια, σταχτοκάστανο χρώμα.
Τροφή: Έντομα, μικρά ερπετά και τρωκτικά, σκουλήκια.
Μέγιστο μήκος: 0,25 μ.
Φωλιά: Σε τρύπες τοίχων.
Αυγά: Τρία - έξι κάθε Απρίλιο.
Κατάσταση: Καθοδική πορεία
Ιδιαίτερα γνωρίσματα: Νυκτόβιο, αγαπητό στους γεωργούς για την εξολόθρευση των ποικίλων που προκαλεί.

Ελληνικό όνομα: Νανόμπουφος
Κρητικό όνομα: Ανθρωποπούλι
Λατινικό όνομα: Asio olus
Χαρακτηριστικά: Δυο μακριά λοφία από φτερά στο κεφάλι.
Τροφή: Μικρά θηλαστικά που τα πιάνει το βράδυ.
Μέγιστο μήκος και άνοιγμα φτερών: 0,40 μ. και 1,00 μ. αντίστοιχα.
Φωλιά: Σε φωλιές άλλων πουλιών.
Αυγά: Τέσσερα - επτά κάθε Απρίλιο.
Κατάσταση: Απειλούμενο.

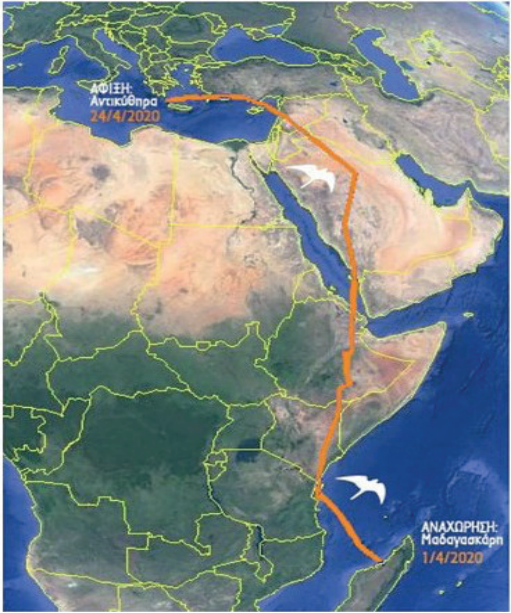

Ελληνικό όνομα: Πεπλόγλαυκα
Κρητικό όνομα: Χαροπούλι
Λατινικό όνομα: Tyto alba
Χαρακτηριστικά: Στήθος και πρόσωπο λευκά.
Τροφή: Ερπετά, τρωκτικά, πουλιά, αμφίβια που τα βρίσκει το βράδυ.
Μέγιστο μήκος: 0,25 μ.
Φωλιά: Σε ερείπια και στάβλους
Αυγά: Τέσσερα - επτά κάθε Απρίλιο.
Κατάσταση: Σπάνιο.
Ιδιαίτερο γνώρισμα: Ορισμένες χρονιές κάνει και δεύτερη γέννα.

Εμείς δεν βαλσαμώνουμε
Τητα, που φτάνει τα 400 χιλιόμετρα την ώρα.
Στη συνέχεια, και αφού υποδυθήκαμε ρόλους, τραγουδήσαμε με τα παιδιά, το αυτοσχέδιο τραγουδάκι:
«Εμείς δεν βαλσαμώνουμε, εμείς δεν τουφεκάμε, εμείς τα κάνουμε καλά, για να φτεροκοπάνε!»

Εννοείται ότι από τον πλούτο των πληροφοριών που διαθέτουμε, αφού τα αρπακτικά πουλιά είναι πολυμελημένα, επιλέξαμε ορισμένες χαρακτηριστικές, όπως το ότι ο νανόμπουφος δεν είναι και τόσο μπουύφος, όσο δείχνει το όνομά του, αφού αναθέτει σε άλλα πουλιά το καθήκον να επωάσουν τα αυγά του. Ή ότι ο φάλκονας έχει όχι μόνο τεράστια επιτάχυνση αλλά και ταχύ-

Κι επειδή τα παιδιά αρέσκονται σε προσωπικές διηγήσεις, τους αφηγήθηκα τις εμπειρίες μου στα Αντικύθηρα από την παρακολούθηση εκεί με τους ορνιθολόγους των μεταναστευτικών πουλιών. Τους είπα το άπιστευτο, ότι το πουλάκι που λέγεται μαυροπετρίτης τη μια ημέρα πιάστηκε στα δίχτυα τους, δακτυλιώθηκε κι απέκτησε πομπό και την επόμενη το βράδυ εντοπίστηκε στα νότια της Μικρασίας. Εκεί έπαιρνε δυνάμεις, όντας στη μεγαλειώδη ετήσια μεταναστευτική πορεία του, που περιλαμβάνει όχι μόνο διάσχιση της Μεσογείου αλλά κι ολοκλήρωση τη Μέσης Ανατολής και τμήματος της Αφρικής. Κι όλα αυτά προκειμένου να ξεχειμωνιάσει σ' ένα και μοναδικό μέρος του κόσμου, το νησί της Μαδαγασκάρης! Αυτό το πουλάκι, που το βάρος του δεν ξεπερνά τα 350 γραμμάρια!

Τους επέστησα επίσης την προσοχή στο ότι αν βρούμε άρρωστα ή τραυματισμένα αρπακτικά πουλιά δεν τα πιάνουμε ποτέ με απροστάτευτα χέρια, αφού εκείνα βρίσκονται σε άμυνα και μας βλέπουν ως εχθρούς τους. Έτσι, ένα γεράκι που μου είχαν στείλει τα παιδιά από το σχολείο των Μαργαριτών την εποχή που ήμουν υπεύθυνος στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, παρ' όλο «να με στείλει», αφού με το γαμψό ράμφος του και τη μεγάλη ακτίνα περιστροφής του κεφαλιού του μού επέφερε ένα σοβαρό τραύμα. Κι αυτό παρ' όλα τα γάντια (μιας χρήσης...) που φορούσα, αναγκάζοντάς με στη συνέχεια όχι μόνο να πάρω προληπτικά αντιβιώσεις αλλά και να υποστώ αντι-τετανικό ορό.

Μίλησα στα παιδιά και για τους εθελοντές και τους φορείς που περιθάλπουν τα τραυματισμένα ή τα άρρωστα «άγρια» ζώα (πουλιά, χελώνες, αρκούδες, λύκους κ.ά.), μεταξύ των οποίων και τα αρπακτικά πουλιά. Τους είπα για την «καλή μαμά» τους Μαρία Γανωτή και την προσπάθεια που καταβάλει πολλές δεκαετίες τώρα στην Αίγινα. Στο τέλος του προγράμματος μεταφερθήκαμε από την Αμνάτο στο πρανές του Αρκαδιώτικου φαραγγιού, μετά την Παναγία του Μερκούρη, όπου και απελευθερώσαμε με τη βοήθεια της Δασικής Υπηρεσίας έναν αποθεραπευμένο γύπα. Όμως η δυνατή νοτιά που φυσούσε την ημέρα εκείνη τον τρώαζε, κι εκείνος επιφυλάχτηκε να πετάξει μετά από λίγες ώρες, υγιής και ελεύθερος πια.

Πρόταση τήμησης

Μίλησα επίσης στα παιδιά για τις προσπάθειες του «μπάμπά» των πουλιών στον τόπο μας, του Γιώργου Κτιστάκη, που για ένα χρόνο γιατροπόρευε και έτρεφε το όρνιο αυτό, όπως και πολλές δεκάδες άλλων αρπακτικών και μη πουλιών, εδώ και πολλές δεκαετίες. Τους έδειξα το παραμύθι που είχαν γράψει γι' αυτόν οι παλιοί μου μαθητές κι εκείνα συγκινήθηκαν, αφού θα ήθελαν κι αυτά να μπορούν να κάνουν το ίδιο. Ένα μάλιστα παιδάκι, εκεί, στον χαμό της «παντέρμης» νοτιάς στο φαράγγι, με ρώτησε πώς θα μπορούσαμε να τον ευχαριστήσουμε. Ασφαλώς, με ζωγραφίες, τα παιδιά. Όμως, αναρωτιέμαι σήμερα, εμείς, οι μεγάλοι, σαν συντεταγμένη πολιτεία, μήπως θα έπρεπε κάποτε να τον τιμήσουμε, σεμνά και ταπεινά, όπως σεμνός και ταπεινός είναι κι ο ίδιος;

